

mulier instituut

Monitor sportuitgaven gemeenten 2019

Een overzicht van de uitgaven in 2019 plus
samenhangende vraagstukken

Remko van den Dool

Peter van Eldert

Monitor sportuitgaven gemeenten 2019

Een overzicht van de uitgaven in 2019 plus samenhangende vraagstukken

Met ondersteuning van het ministerie van VWS.

Remko van den Dool

Peter van Eldert

© Mulier Instituut
Utrecht, januari 2021

Mulier Instituut
sportonderzoek voor beleid en samenleving

Postbus 85445 | 3508 AK Utrecht
Herculesplein 269 | 3584 AA Utrecht
T +31 (0)30 721 02 20 | I www.mulierinstituut.nl
E info@mulierinstituut.nl | T @mulierinstituut

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	4
1.1	Aanleiding	4
1.2	Doelstelling en vraagstelling	4
1.3	Onderzoeksopzet	5
1.4	Leeswijzer	5
2.	Sportuitgaven gemeenten	6
2.1	Uitgaven gemeenten	6
2.2	Sport in relatie tot vrijetijdsuitgaven	8
2.3	Verschillen in uitgaven tussen gemeenten	9
2.4	Details sportuitgaven	11
3.	Specifieke vragen in relatie tot de uitgaven	14
3.1	Effect van de coronacrisis	14
3.2	Verschillen in inkomsten van gemeenten	16
3.3	Opvatting bevolking over sportuitgaven van gemeenten	18
3.4	Validiteit IV3-registraties bij vergelijking tussen gemeenten	19
4.	Conclusies	21
	Referenties	22
	Bijlage 1. Bewerking financiële data gemeenten (IV3)	24
	Bijlage 2. Financiële categorieën	25
	Bijlage 3. Aanpassingen IV3 registratie per 2017	27
	Bijlage 4. Overzicht gerapporteerde onderwerpen	28

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

Na de sporter zelf zijn gemeenten de belangrijkste partij in Nederland voor de financiering van de sportsector. Van de 5,75 miljard euro die in 2018 naar de Nederlandse sportsector ging, kwam bijna 2,5 miljard van overheden, waarvan het grootste deel van gemeenten (KPMG, 2019).

Het Mulier Instituut volgt vanaf 2015 de ontwikkelingen in de gemeentelijke uitgaven aan sport en rapporteert hier jaarlijks over. Het voorliggende rapport is het zesde rapport in de reeks 'Monitor sportuitgaven gemeenten'. In het eerste rapport uit 2015 (Hoekman & Van den Dool, 2015) lag het accent, naast de ontwikkelingen in de periode 2010-2015, op de discrepantie tussen (aangekondigde) bezuinigingen en de daadwerkelijke uitgaven. In het tweede rapport was aandacht voor de periode 2010-2016. Daarnaast vergeleken we de sportuitgaven met het beeld dat gemeenteambtenaren hiervan hadden en de verschillen tussen begroting en realisatie (Van den Dool & Hoekman, 2017). In het derde rapport hebben we gekeken naar de relatie tussen de gemeentelijke sportuitgaven en de deelname aan sporttakken die een accommodatie nodig hebben (Van den Dool & Hoekman, 2018). Het vierde rapport heeft alleen betrekking op 2017 (Van den Dool, 2018). Een trendmatige vergelijking van 2017 met de periode 2010-2016 was door de aanpassingen in het registratiesysteem niet mogelijk. Voor het vijfde rapport zijn de uitkomsten van 2018 met 2017 vergeleken en is ingegaan op de inrichting van de sport in een gemeente in relatie tot het wel of niet uitbesteden van taken door een gemeente (Van den Dool & van Eldert, 2019; zie ook bijlage 4).

Voor dit zesde rapport vergelijken we 2017, 2018 en 2019. Daarnaast besteden we aandacht aan de gevolgen van de covid-19 pandemie van 2020 voor de gemeentelijke (sport)financiën, de opvattingen van de bevolking over de gemeentelijke uitgaven voor sport, analyseren we de inkomsten van de gemeenten voor sport en bestuderen we de validiteit van de gebruikte data.

Om inzicht te krijgen in de ontwikkelingen van de sportuitgaven van gemeenten maken we gebruik van de IV3-data (informatie voor derden) van het CBS. Via Statline rapporteert het CBS met dezelfde data over de gemeentelijke uitgaven voor sport. Het CBS voert voor zijn eigen rapportage extra controles op de data uit. Dit betekent dat hun uitkomsten later beschikbaar komen en details verloren gaan die we in dit rapport wel bespreken. Daardoor kunnen de gepresenteerde cijfers op onderdelen kleine afwijkingen vertonen ten opzichte van de data die CBS uiteindelijk op Statline rapporteert. Nadere informatie over de verwerking van de IV3-data en de verschillen met de Statline-publicatie van het CBS zijn in bijlage 1 te vinden.

1.2 Doelstelling en vraagstelling

Het onderzoek heeft als doel om een gedetailleerd overzicht te geven van de gemeentelijke uitgaven voor sport in het jaar 2019. Hiertoe zijn de volgende onderzoeksvragen geformuleerd:

1. Wat zijn de uitgaven aan sport in 2019 en hoe zijn deze samengesteld? (hoofdstuk 2)
2. Welke verschillen bestaan tussen gemeenten? (hoofdstuk 2)
3. Wat zijn de effecten van het coronavirus voor de uitgaven en inkomsten? (hoofdstuk 3)
4. Hoe zien de inkomsten van de gemeenten voor sport er uit? (hoofdstuk 3)
5. Hoe denkt de bevolking over de uitgaven aan sport door de gemeenten? (hoofdstuk 3)
6. Hoe eenduidig vullen de gemeenten de IV3 staten in? Wat is de validiteit van de data? (hoofdstuk 3)

1.3 Onderzoeksopzet

Voor de beantwoording van de vragen analyseren we de IV3-data van gemeenten. Het CBS stelt deze gegevens vanaf 2010 voor analyse beschikbaar. Bij onze analyse kijken we vooral naar de taakvelden Sportbeleid & activering (5.1) en Sportaccommodaties (5.2) waar gemeenten het merendeel van de sportuitgaven op boeken. Een klein deel van de uitgaven voor sport komt op andere taakvelden terecht zoals de uitgaven ten behoeve van lichamelijke opvoeding op scholen.

Elk taakveld is in de IV3-data naar categorieën uit te splitsen, zoals rente, leningen, investeringen, uitbestedingen en loonuitgaven. We kunnen hierdoor voor bijvoorbeeld sportaccommodaties de kapitaallasten volgen. De gemeenten zijn echter vrij in hun keuze welke van de onderliggende categorieën zij benutten en hoe zij afschrijven. Hierdoor ontstaan verschillen die een analyse compliceren. Een overzicht van de categorieën die voor sport relevant zijn, is te vinden in bijlage 2.

In 2017 is het IV3-registratiesysteem aangepast. In de periode 2010-2016 zijn twee andere taakvelden gehanteerd die vooral naar type accommodatie onderscheiden: 530 (Sport) en 531 (Groene sportvelden en terreinen). Hoewel de definitie van de twee sporttaakvelden samen in 2017 niet is aangepast, zijn de sportuitgaven vanwege andere aanpassingen in de registratie niet vergelijkbaar. De aanpassingen hebben vooral betrekking op de andere toerekening van de overhead. Het gevolg is dat de (netto) sportuitgaven ruim een tiende lager liggen dan voorheen.

In dit rapport richten we ons vooral op de taakvelden Sportbeleid en activering (5.1) en Sportaccommodatie (5.2). Daarnaast gaan we in op Openbaar groen en (openlucht) recreatie (5.7), met name vanwege het toenemend gebruik van de openbare ruimte voor sportbeoefening (Wezenberg-Hoenderkamp & Hoekman, 2016) en de interesse van gemeenten voor sport in de buitenruimte (Hoekman & Van der Maat, 2017).

1.4 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 presenteren we de uitkomsten van de analyse van de IV3-data van gemeenten op sportuitgaven. In hoofdstuk 3 bespreken we de onderzoeksvragen 3 tot en met 6. In het slothoofdstuk (hoofdstuk 4) bespreken we kort enkele kernuitkomsten en geven we in concluderende zin antwoord op de onderzoeksvragen.

Aan het rapport zijn bijlagen toegevoegd met een uitleg van de bewerkingen (bijlage 1), hoe de soms abstracte posten naar sportuitgaven en -inkomsten zijn te vertalen (bijlage 2) en een beschrijving van de aanpassingen sinds 2017 (bijlage 3). Een overzicht van de onderwerpen in eerdere rapporten hebben we in bijlage 4 opgenomen.

2. Sportuitgaven gemeenten

In dit hoofdstuk bespreken we de gemeentelijke sportuitgaven over 2019 waarbij we de uitkomsten vergelijken met 2017 en 2018. Een vergelijking met de perioden daarvoor is niet mogelijk vanwege aanpassingen in het registratiesysteem. In dit hoofdstuk maken we gebruik van de begrippen taakvelden en categorieën (zie voor uitleg en definitie paragraaf 1.3 Onderzoeksopzet).

2.1 Uitgaven gemeenten

De netto uitgaven voor sport bedragen in 2019 1,1 miljard euro (tabel 2.1). Bijna driekwart (72%) komt voor rekening van het taakveld Sportaccommodaties (5.2), de rest voor Sportbeleid en activering (5.1). Sport maakt 1,7 procent uit van alle netto uitgaven van gemeenten in 2019. De baten bedragen 9 procent van de uitgaven voor Sportbeleid en activering en 34 procent van de uitgaven voor Sportaccommodaties. De baten van Sportaccommodaties bestaan vooral uit huuropbrengsten (60% in 2019; zie paragraaf 3.2).

Het belang van sportdeelname in de openbare ruimte neemt de laatste jaren toe (RIVM, 2020). Daarom hebben we in de tabel ook de gegevens van het taakveld Openbaar groen en (openlucht)recreatie (5.7) opgenomen. De Nederlandse gemeenten gaven hiervoor in 2019 bijna 1,4 miljard euro uit (2,1% van uitgaven). Dat is een toename van 0,1 procentpunt (exact verschil; door afronding 0,2 in de tabel).

De netto uitgaven aan sport zijn in 2019 in vergelijking met 2018 met 2,8 procent gegroeid (niet in tabel). Dit komt vrijwel overeen met de inflatie over deze periode (2,6%). Binnen de taakvelden zien we een verschuiving. Het taakveld Sportaccommodaties laat een minieme groei zien (plus 0,1%), maar het taakveld Sportbeleid en activering een forsere (9%). Van 2017 op 2018 zagen we een omgekeerde beweging, het gewicht van de accommodatie nam toe ten koste van het beleid. Een afdoende verklaring hebben we niet (wellicht een andere wijze van coderen van de uitgaven).

Tabel 2.1 Uitgaven en inkomsten gemeenten (in euro's x 1.000) en het percentage van (netto) uitgaven van alle uitgaven van de gemeenten in 2017, 2018 en 2019

	Sport (totaal)	Sportbeleid en activering	Sportaccommodaties	Openbaar groen en (openlucht)recreatie
Lasten 2019	1.555.354	341.126	1.214.228	1.481.704
Baten 2019	441.093	30.226	410.867	117.279
Netto 2019	1.114.261	310.900	803.361	1.364.425
% netto uitgaven 2019	1,7	0,5	1,2	2,1
Lasten 2018	1.448.044	310.672	1.137.372	1.429.524
Baten 2018	363.975	25.261	338.714	146.188
Netto 2018	1.084.069	285.411	798.658	1.283.336
% netto uitgaven 2018	1,6	0,4	1,2	1,9
Lasten 2017	1.428.327	323.858	1.104.469	1.358.432
Baten 2017	372.567	21.300	351.267	130.949
Netto 2017	1.055.760	302.558	753.202	1.227.483
% netto uitgaven 2017	1,6	0,5	1,2	1,9

Bron: IV3-data CBS (registraties), 2017-2019. Bewerking: Mulier Instituut.

In de zomer van 2018 is het Nationaal Sportakkoord getekend. Mogelijk dat de gemeenten daar in 2019voor plannen hebben opgesteld. Eventuele extra uitgaven zijn zichtbaar in het rapport over 2020.

Naast de netto uitgaven van alle gemeenten in Nederland, hebben we ook de gemeentelijke sportuitgaven per Nederlander uitgerekend (tabel 2.2)¹. We zien dat gemeenten in 2019 per Nederlander 65 euro aan sport hebben uitgegeven en 80 euro aan Openbaar groen en (openlucht) recreatie. Voor Sportbeleid en activering gaat het om 18 euro en voor Sportaccommodaties om 47 euro. Voor *Nederland als geheel* groeien de uitgaven met 2,8 procent zoals we hiervoor aangaven (tekst voor tabel 2.1). *Per inwoner* nemen de uitgaven voor sport door de gemeenten met 2,6 procent toe. De inflatie was van 2018 op 2019 2,6 procent (CBS Statline, 28 september 2020). Wanneer we hiervoor corrigeren, zijn per saldo de (netto) uitgaven per Nederlander gelijk gebleven.

Tabel 2.2 (Netto) sportuitgaven gemeenten in 2017 en 2018 per Nederlander (in euro's)

	Sport (totaal)	Sportbeleid en activering	Sportaccommodaties	Openbaar groen en (openlucht) recreatie
2017	62,4	18,1	44,4	71,9
2018	63,6	17,0	46,6	74,9
2019	65,3	18,3	46,9	79,7
Index (2018/2017)	1,02	0,94	1,05	1,04
Index (2019/2018)	1,03	1,08	1,01	1,06

Bron: IV3-data CBS (registraties), 2017–2019. Bewerking: Mulier Instituut.

Behalve de gerealiseerde uitgaven, geven we ook de begrote uitgaven weer (tabel 2.3). De begrotingen zijn voor sport niet goed met de gerealiseerde uitgaven te vergelijken. Doorgaans liggen de gerealiseerde uitgaven enkele procenten boven de begrotingen (zie ook Van den Dool en Hoekman, 2017). Dat geldt ook voor de jaren 2017-2019. Wellicht komt dit door ad hoc uitgaven in gemeenten of niet uitgevoerde bezuinigingen. Hierbij valt te denken aan een lekkend dak van een sporthal, een tegenvallend seizoen voor een zwembad of extra subsidies voor sportverenigingen. De begrotingen geven wel een indruk van de toekomstige uitgaven aan sport als we deze met eerdere begrotingen vergelijken. Voor elk jaar is de begroting hoger dan het voorgaande jaar. De begroting van 2021 is 2 procent hoger dan van 2020. Dat is in de lijn met de (gerealiseerde) toename van 2018 op 2019.

¹ In de rapporten over 2017 of eerder was deze getrapd vastgesteld: het gemiddelde van de cijfers van de gemeenten (grote gemeenten telden even zwaar mee als kleine).

Tabel 2.3 Voorziene (netto) uitgaven in begrotingen 2017–2020 (in euro's per Nederlander)

	Sport (totaal)	Sportbeleid en activering	Sportaccommodaties	Openbaar groen en (openlucht) recreatie
Begroting 2017	61,4	16,4	45,0	69,8
Begroting 2018	62,8	20,4	42,4	72,7
Begroting 2019	63,0	17,7	45,3	78,6
Begroting 2020	65,6	19,5	46,1	82,1
Begroting 2021 (1 ^e ronde)*	66,8	20,5	46,4	86,3

Bron: IV3-data CBS (registraties), 2017–2019. Bewerking: Mulier Instituut. * definitief bij 2^e ronde.

2.2 Sport in relatie tot vrijetijdsuitgaven

Om de uitkomsten voor sport in perspectief te kunnen plaatsen, bezien we de ontwikkeling van de gemeentelijke uitgaven binnen het bredere vrijetijdsdomein. Daarbij bekijken we wat de positie is van sportuitgaven in de categorie vrijetijdsuitgaven van gemeenten (tabel 2.4). Deze vrijetijdsuitgaven betreffen behalve sport cultuurpresentatie, -productie en -participatie, musea, cultureel erfgoed, media en openbaar groen/(openlucht) recreatie (taakveld 5.3 t/m 5.7).

Het aandeel van vrijetijdsuitgaven in de netto uitgaven van de gemeenten was in 2019 6,2 procent. Binnen de vrijetijdsuitgaven van gemeenten zien we dat de uitgaven voor sport 27 procent zijn. Sport heeft daarmee een belangrijke positie binnen de vrijetijdsuitgaven van gemeenten. Dit zien we terug in de aandacht voor sport in collegeprogramma's (Hoekman & Reitsma, 2018) en in het belang dat inwoners hechten aan sportuitgaven van gemeenten (zie verder paragraaf 3.3 en Hoeijmakers & Hoekman, 2018). Met name zwembaden vinden burgers belangrijke door de gemeente ondersteunde voorzieningen. Belangrijker dan voorzieningen zoals buurthuizen, schouwburgen, musea of parken (Bakker & Van der Werff, 2013).

Zoals we eerder in tabel 2.2 zagen, zijn de uitgaven voor het taakveld Openbaar groen en (openlucht) recreatie hoger dan voor sport (33%; tabel 2.4). Cultuur komt op de derde plaats met 21 procent. Minder uitgaven zijn er voor Media, Musea en Cultureel erfgoed (19%).

Als we de uitgaven van 2019 met die van 2018 vergelijken, zien we voor de twee sporttaakvelden samen een gelijk aandeel binnen de vrijetijdsuitgaven (27%). Ook de netto uitgaven voor alle taakvelden voor de vrije tijd blijven (vrijwel) stabiel.

Tabel 2.4 (Netto) uitgaven gemeenten voor de taakvelden van vrije tijd naar aandeel in de gemeentelijke uitgaven en binnen totaal van vrije tijd, voor 2017–2019 (in procenten)

	Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	% van vrije tijd (2017)	% van vrije tijd (2018)	% van vrije tijd (2019)
Sportbeleid en activering	0,5	0,4	0,5	8	7	7
Sportaccommodaties	1,2	1,2	1,2	19	20	19
Openbaar groen en openlucht recreatie	1,9	1,9	2,1	32	32	33
Presentatie, productie, participatie cultuur	1,3	1,4	1,3	22	23	21
Musea	0,4	0,4	0,4	7	6	7
Cultureel erfgoed	0,1	0,1	0,1	2	2	2
Media	0,6	0,6	0,6	10	10	10
Aandeel vrije tijd (totaal)	6,0	6,0	6,2	100	100	100

Bron: IV3-data CBS (registraties), 2017–2019. Bewerking: Mulier Instituut.

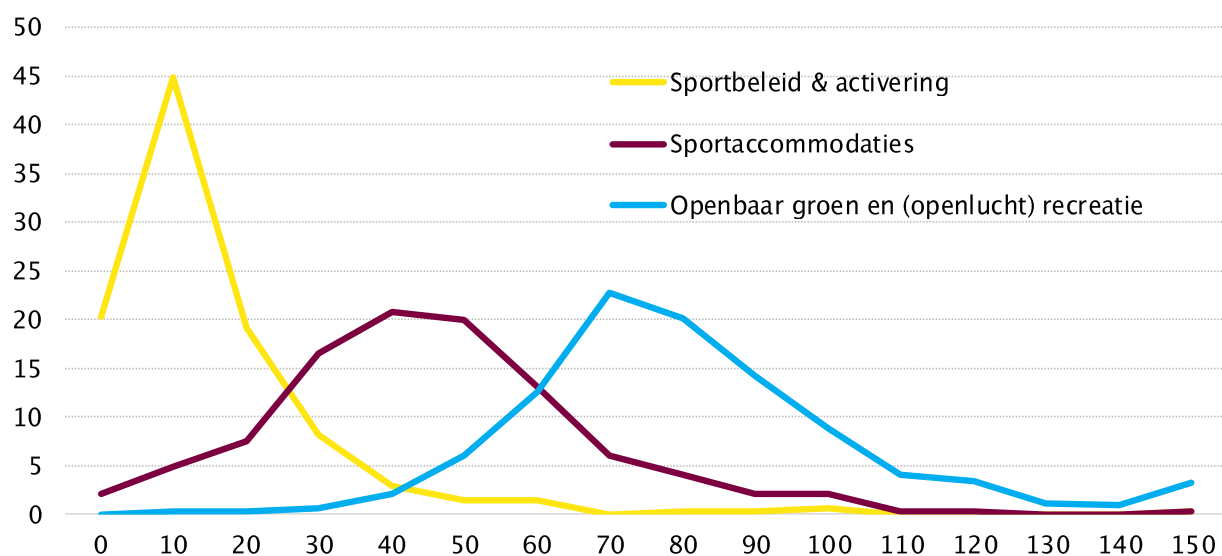
2.3 Verschillen in uitgaven tussen gemeenten

Naast de landelijke uitgaven en de financiële verantwoording van sport, hebben we de verschillen in uitgaven aan sport tussen de gemeenten bestudeerd. De beste vergelijking ontstaat door de gemiddelde uitgaven per inwoner te rapporteren. Daartoe geven we voor 2019 voor de drie onderzochte taakvelden de spreiding voor alle gemeenten weer (figuur 2.1). Hieruit blijkt dat de verschillen in deze uitgaven vrij fors zijn. Zo geeft 34 procent van de gemeenten meer dan 15 euro per inwoner uit aan sportbeleid en activering (5.1), maar de helft van de gemeenten besteedt ongeveer 10 euro en een vijfde van de gemeenten minder. 7 procent geeft meer dan 35 euro per inwoner uit (genoemde percentages niet in tabel).

De gemeenten gaven in 2019 per inwoner 47 euro aan sportaccommodaties uit. Ruim een derde van de gemeenten (37%) zit rond 35-55 euro per inwoner voor sportaccommodaties. 15 procent van alle gemeenten geeft 15 euro of minder uit. 3 procent van de gemeenten geeft meer dan 100 euro per inwoner uit aan sportaccommodaties.

De gemeenten geven gemiddeld 80 euro per inwoner uit voor Openbaar groen en (openlucht) recreatie. Voor dit taakveld bestaat minder variatie: 78 procent geeft tussen de 55 en 95 euro per inwoner uit. 10 procent van de gemeenten geeft tot 55 euro aan dit taakveld uit en 13 procent geeft 95 euro of meer uit.

Figuur 2.1 Gemiddelde uitgaven per inwoner (in euro's) voor sport (horizontaal) afgezet tegen het aantal gemeenten (verticaal) in 2019

Bron: IV3-data CBS (registraties), 2019. Bewerking: Mulier Instituut.

In tabel 2.5 hebben we de gemiddelde uitgaven per inwoner vergeleken met de omvang van een gemeente. In 2019 bedroegen de gemeentelijke sportuitgaven 65,3 euro per inwoner. Hoe meer inwoners gemeenten hebben, hoe meer zij per inwoner aan sport uitgeven. Gemeenten met meer dan 100.000 inwoners besteden per inwoner het meest aan sport (€ 72 in 2019). Een verklaring voor dit verschil schuilt vooral in meer uitgaven voor Sportbeleid en activering. Maar de grootste gemeenten (100.000 inwoners of meer) geven ook het meest uit aan sportaccommodaties (€ 49). Opmerkelijk is dat gemeenten met 50.000-100.000 inwoners het minst aan accommodaties uitgeven (€ 44, geldt ook voor 2018). De kleinere en kleinste gemeenten geven hieraan respectievelijk 47 en 44 euro per inwoner uit. Doordat de grootste gemeenten een centrumfunctie hebben, zijn de voorzieningen daar doorgaans beter/gevarieerder, hetgeen hogere uitgaven per inwoner aan sportaccommodaties kan verklaren. Theoretisch hoeven gemeenten die tegen de grootste gemeenten aanliggen minder aan sport uit te geven omdat een deel van haar inwoners kiest voor de voorzieningen in de grotere gemeente. Door gemeenten naar functie in te delen, blijkt inderdaad dat de 54 'voorsteden' 39 euro per inwoner aan sportaccommodaties besteden tegen 50 euro voor gemeenten met een centrumfunctie (niet in tabel).

De uitgaven van kleinere gemeenten aan Openbaar groen en (openlucht) recreatie zijn het hoogst (€ 80 per inwoner). De verschillen naar omvang zijn beperkt. De grote gemeenten geven wat minder uit en gemeenten van 20.000 tot 50.000 inwoners het meest.

Tabel 2.5 Netto uitgaven Nederlandse gemeenten in 2019 (gemiddelde per inwoner in euro's)

	Sport (totaal)	Sportbeleid en activering	Sport accommodaties	Openbaar groen en (openlucht) recreatie
Totaal	65,3	18,3	46,9	79,7
< 20.000 inwoners	55,7	11,2	44,5	79,6
20.000 – 50.000	59,4	12,7	46,7	82,6
50.000 – 100.000	65,2	21,6	43,6	79,1
100.000 of meer	72,3	23,0	49,4	77,3

Bron: IV3-data CBS (registraties), 2019. Bewerking: Mulier Instituut.

2.4 Details sportuitgaven

In deze paragraaf geven we per taakveld inzicht in hoe de sportuitgaven van de gemeenten zijn opgebouwd. Hierbij kijken we naar de categorieën waarop gemeenten inkomsten en uitgaven kunnen boeken. Daarnaast diepen we de onderverdeling van de sportuitgaven verder uit.

Gemeenten kunnen voor de IV3-staten inkomsten en uitgaven binnen de taakvelden Sportbeleid en activering (5.1) en Sportaccommodaties (5.2) op 37 categorieën boeken (zie bijlage 2 voor een overzicht). Deze hebben we samengevat in acht bij elkaar passende groepen. De groepen zijn:

- *A: stimulering/beleid (5.1)*. Kosten voor beleidsontwikkeling en beleidsuitvoering.
- *B: subsidie stimulering (5.1)*. Subsidie voor sportclubs en individuen.
- *C: uitbesteding sportbeleid/stimulering (5.1)*. Kosten voor de uitvoer van het sportbeleid door andere partijen, zoals een stichting die de sportdeelname van specifieke groepen probeert te stimuleren.
- *D: investeringen/afschrijvingen (5.2)*. Kosten zoals afschrijvingen en de aankoop van grond voor nieuw te bouwen accommodaties.
- *E: interne exploitatie accommodaties (5.2)*. Kosten/opbrengsten die samenhangen met de exploitatie van een accommodatie door een gemeente zoals huuropbrengsten, entreegelden, salarissen en de inhuur van onderhoudsbedrijven.
- *F: externe exploitatie accommodaties (5.2)*. Exploitatie kan in handen van een bedrijf of stichting zijn die hiervoor subsidie krijgt.
- *G: subsidie exploitatie accommodaties door clubs (5.2)*.
- *H: overig (5.1 & 5.2)*.

De indeling in groepen is sinds het rapport over 2018 op twee punten aangepast (zie bijlage 3).

Sportbeleid en activering

Voor het taakveld Sportbeleid en activering gaven gemeenten in 2019 gemiddeld 18 euro per inwoner uit (tabel 2.6). Daarvan besteden zij 2,9 euro per inwoner aan de uitbesteding van sportbeleid en stimulering, bijvoorbeeld aan specifieke stichtingen. 7,5 euro besteden zij aan subsidies voor stimulering. Enerzijds zijn deze uitgaven bedoeld voor sportclubs (€ 1,5; niet in tabel) anderzijds voor burgers om de drempel om te sporten te verlagen (resterende € 6,0). Aan beleidsontwikkeling en uitvoering door de gemeenten zelf, is in 2019 7,7 euro besteed. Als we de uitkomsten van 2019 met 2018 vergelijken, zien we enkele verschuivingen. De vastgestelde toename in de netto uitgaven voor Sportbeleid en activering van 2018 op

2019 gaat samen met een toename van de kosten voor beleid (€ 1,4) en subsidies (€0,5) en overige kosten (€ 0,1). De kosten voor de uitbesteding van beleid zijn tegelijkertijd afgenomen (€ 0,6).

Tabel 2.6 Onderverdeling (netto) uitgaven Nederlandse gemeenten voor *Sportbeleid en activering* in 2017–2019, Nederlandse bevolking (gemiddelde per inwoner in euro's)

	2017	2018	2019
<i>Besteding sportbeleid en activering per inwoner:</i>	18,1	17,0	18,3
A stimulering/beleid	6,9	6,3	7,7
B subsidie stimulering	8,4	7,0	7,5
C uitbesteding sportbeleid/stimulering (overheden/stichtingen)	2,1	3,4	2,9
H overig	0,7	0,2	0,3

Bron: IV3-data CBS (registraties), 2017–2019. Bewerking: Mulier Instituut.

De kosten per inwoner voor stimulering en beleid vallen hoger uit naarmate een gemeente meer inwoners heeft, 3,3 euro voor de kleinste en 10,1 euro voor de grootste gemeente (tabel 2.7). Voor de uitbesteding van sportbeleid en stimulering geldt dit niet, middelgrote gemeenten besteden het meest (€ 5,4) en de een na kleinste het minst (€ 0,5). De uitgaven voor subsidies om sport te stimuleren (zoals voor sportclubs of minder vermogende burgers) zijn bij de grootste gemeenten het hoogst (€ 8,9). Andere gemeenten besteden daar 2 tot 3 euro minder aan.

Tabel 2.7 Specifieke (netto) uitgaven voor *Sportbeleid en activering* naar omvang gemeenten 2019, Nederlandse bevolking (gemiddelde per inwoner in euro's)

	Totaal	< 20.000	20.000 – 50.000	50.000 – 100.000	100.000 of meer
<i>Besteding sportbeleid en activering per inwoner:</i>	18,3	11,2	12,7	21,6	23,0
A stimulering/beleid	7,7	3,3	4,9	9,4	10,1
B subsidie stimulering	7,5	6,0	6,8	6,5	8,9
C uitbesteding sportbeleid/stimulering	2,9	1,5	0,5	5,4	4,0
H overig sport	0,3	0,3	0,6	0,4	0,1

Bron: IV3-data CBS (registraties), 2019. Bewerking: Mulier Instituut.

Sportaccommodaties

Zoals we in de inleiding van paragraaf 2.1 hebben beschreven, maken in 2019 de accommodaties 72 procent van de (netto) uitgaven voor sport uit. Voor een belangrijk deel betreft dit investeringen en afschrijvingen (€ 21,9 per inwoner, tabel 2.8). De exploitatiekosten zijn iets lager (interne en externe exploitatie bij elkaar opgeteld komt op € 20,6). Daarbovenop komen subsidies aan (doorgaans) sportclubs die bedoeld zijn om de accommodaties betaalbaar te houden voor clubs (€ 4,5).

Van 2018 op 2019 is een geringe groei te zien in de netto uitgaven aan sportaccommodaties van 0,3 euro. Uitgesplitst zien we een groter belang van de interne exploitatie (€ 2,4) en een afname van de externe exploitatie (€ 3,3). De subsidies voor de exploitatie van accommodaties door sportclubs groeien ook (€

1,3) en de investeringen blijven gelijk (€0,0). De investeringen lijken dus niet beïnvloed door de BTW die gemeenten (en sportorganisaties) vanaf 2019 voor sportuitgaven moeten betalen. De compensatieregeling hiervoor bespreken we in paragraaf 3.2 in meer detail (Spuk).

Tabel 2.8 Onderverdeling (netto) uitgaven Nederlandse gemeenten voor *Sportaccommodaties* in 2017–2019, Nederlandse bevolking (gemiddelde per inwoner in euro's)

	2017	2018	2019
<i>Besteding sportaccommodaties per inwoner:</i>	44,4	46,6	46,9
D investeringen/afschrijvingen	21,8	21,9	21,9
E interne exploitatie	12,3	11,6	14,0
F externe exploitatie	7,3	9,9	6,6
G subsidie exploitatie accommodaties door clubs	3,0	3,2	4,5
H overig	0,0	0,0	0,0

Bron: IV3–data CBS (registraties), 2017–2019. Bewerking: Mulier Instituut.

Naar omvang van de gemeenten zien we voor het taakveld Sportaccommodaties dat de subsidie voor exploitatie door sportclubs het grootst is in de kleinste gemeenten (€6,1, tabel 2.9) en voor de middelgrote het kleinst (€3,6). Voor de externe exploitatie zien we dat de grootste gemeenten hieraan 9 euro uitgeven. Voor interne exploitatie wijken de middelgrote gemeenten af (€10,8). Aan investeringen/afschrijvingen geven middelgrote gemeenten het meest uit en de kleinste het minst. Het lijkt dat gemeenten met meer afschrijvingen minder besteden aan interne exploitatie. Dit patroon zagen we ook over 2017 en 2018.

Tabel 2.9 Specifieke (netto) uitgaven voor *Sportaccommodaties* naar omvang gemeenten in 2019, Nederlandse bevolking (gemiddelde per inwoner in euro's)

	Totaal	< 20.000	20.000 – 50.000	50.000 – 100.000	100.000 of meer
<i>Besteding per inwoner:</i>	46,9	44,5	46,7	43,6	49,4
D investeringen/afschrijvingen	21,9	18,4	21,4	25,0	21,1
E interne exploitatie	14,0	15,6	14,6	10,8	14,8
F externe exploitatie	6,6	4,4	5,7	4,3	9,0
G subsidie exploitatie door clubs	4,5	6,1	5,0	3,6	4,3
H overig	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Bron: IV3–data CBS (registraties), 2019. Bewerking: Mulier Instituut.

3. Specifieke vragen in relatie tot de uitgaven

In dit hoofdstuk bespreken we enkele onderwerpen die gerelateerd zijn aan de gemeentebestedingen voor sport. Eerst gaan we in op de mogelijke gevolgen van de coronapandemie zover we deze momenteel kunnen overzien. Vervolgens bespreken we de inkomsten uit sport voor de gemeenten. Als derde onderwerp gaan we in op de opvattingen van de bevolking over de sport uitgaven van gemeenten. Tot slot bespreken we de beperkingen van de IV3 gegevens voor de onderlinge vergelijking van de gemeentelijke sportuitgaven.

3.1 Effect van de coronacrisis

De maatregelen om het coronavirus onder controle te krijgen treffen de sportsector zwaar. In zowel de eerste (voorjaar 2020) als de tweede golf (najaar 2020) zijn veel sportvoorzieningen gesloten of voor minder mensen geopend. Hierdoor kon de sportsector minder dagelijkse activiteiten organiseren. Uit ramingen van de tweede Monitor Sport en corona blijkt dat dit voor het kalenderjaar 2020 leidt tot een directe schade voor de breedtesport van ruim 700 miljoen euro (Van der Poel, Nafzger & van Eldert (red.) 2020). Hierin zijn ook de gevolgen voor gemeenten meegerekend. Eerst bespreken we in deze paragraaf een compensatieregeling voor gemeenten. Vervolgens gaan we op kwartaalniveau na welke gevolgen nu al zichtbaar zijn voor de uitgaven van 2020 (tot en met 3^e kwartaal 2020).

Op de korte termijn ondervinden de gemeenten de gevolgen van de coronacrisis vooral in de afname van de inkomsten uit sportaccommodaties. Aan het begin van de coronacrisis, in het voorjaar van 2020, kondigde het ministerie van VWS aan 110 miljoen beschikbaar te stellen voor sportverenigingen. Deze maatregel was vooral bedoeld om de huisvestingskosten voor verenigingen zoveel mogelijk kwijt te schelden. 90 miljoen zou ten goede komen van verenigingen die huren bij gemeenten en 20 miljoen was bedoeld voor verenigingen met een eigen accommodatie. De 90 miljoen voor verenigingen die huren bij gemeenten werd in de zomer van 2020 verwerkt tot de regeling² Tegemoetkoming verhuurders sportaccommodaties COVID-19 (TVS)³. Met deze steunmaatregel schelden gemeenten⁴ de huren voor de periode 1 maart tot 1 juni 2020 kwijt en krijgen zij ter compensatie (achteraf) middelen van het ministerie. Gemeenten ontvangen uiterlijk 1 februari 2021 bericht of de aanvraag is toegekend. Doordat zij hun sportclubs al hebben gecompenseerd, teren de gemeenten tijdelijk in op hun sportbudget. De omvang van de bedragen zijn inzichtelijk met een speciale corona-uitvraag van het CBS⁵.

² Dienst Uitvoering Subsidies aan Instellingen (DUS-I), zie: <https://www.dus-i.nl/subsidies/tegemoetkoming-verhuurders-sportaccommodaties-covid-19>

³ De 20 miljoen voor verenigingen met een eigen accommodatie is in de zomer van 2020 verwerkt in de regeling Tegemoetkoming amateursportorganisaties COVID-19 (TASO). Uiteindelijke bedroeg het budget voor de TASO geen 20 miljoen euro, maar deze werkt vastgesteld op 44,5 miljoen euro. Zie: <https://www.dus-i.nl/subsidies/tegemoetkoming-amateursport-covid-19>

⁴ Sportbedrijven en particulier verhuurders konden ook gebruikmaken van de TVS regeling.

⁵ Op initiatief van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) heeft het CBS naast de IV3-kwartaalregistratie een aanvullende uitvraag naar de coronagerelateerde meerlasten en -baten tot en met 30 juni 2020 gedaan. Hierbij houdt het CBS rekening dat niet altijd alle veranderingen verwerkt zijn in de administratie en dat gegevens ontbreken. De omissies zijn geschat.

De uitkomst van de speciale CBS-uitvraag laat zien dat de netto lasten voor gemeenten aan sport ruim 30 miljoen euro toenemen in het eerste halfjaar van 2020 (tabel 3.1). Dit betreft vooral het taakveld Sportaccommodaties. Gemeenten hebben te maken met 26 miljoen euro aan niet-gerealiseerde baten. Een groot deel hiervan komt waarschijnlijk voort uit het kwijtschelden van de huren voor sportclubs. Volgens voorlopige cijfers hebben 302 gemeenten TVS aanvragen ingediend met een gezamenlijke waarde van 26,6 miljoen euro (Van der Poel, Nafzger & van Eldert (red.) 2020). In totaal (door gemeenten, particuliere verhuurders en sportorganisaties) werd volgens voorlopige cijfers, zoals gepresenteerd in de tweede Monitor Sport en corona, voor 47,1 miljoen euro TVS steun aangevraagd. Daarmee is het beschikbare budget voor de TVS niet geheel opgegaan, wat overigens ook gold voor de Tegemoetkoming amateursportorganisaties regeling (TASO, zie noot 3 op de pagina hiervoor). Deze onderbesteding zet het kabinet in om het nieuwe sportspecifieke steunpakket te financieren. Het kabinet heeft namelijk aangekondigd het sportspecifieke pakket (TVS en TASO) aan te passen en opnieuw open te stellen voor de periode 1 oktober tot en met 31 december 2020⁶.

In het volgende rapport over de sportuitgaven van de gemeenten over 2020 zullen we de effecten van de TVS regeling in meer detail bespreken.

Tabel 3.1 Effect coronacrisis op baten en lasten van gemeenten voor sport, januari tot en met juni 2020 (in miljoenen euro's)

	Sport (totaal)	Sportbeleid en activering	Sport accommodaties	Openbaar groen en (openlucht) recreatie
Baten				
Extra baten	3,5	0,0	3,5	0,1
Niet-gerealiseerde baten	27,6	1,6	26,0	5,7
Netto verandering baten	-24,1	-1,6	-22,5	-5,6
Lasten				
Extra lasten	7,5	2,0	5,5	1,6
Niet-gerealiseerde lasten	1,4	0,4	1,0	1,7
Netto verandering lasten	6,1	1,6	4,5	-0,1
Verandering in netto lasten (lasten-baten)	30,2	3,2	27,0	5,5

Bron: Aanvullende uitvraag coronagerelateerde lasten en baten gemeenten t/m juni 2020 CBS, 2020.

Bewerking: Mulier Instituut.

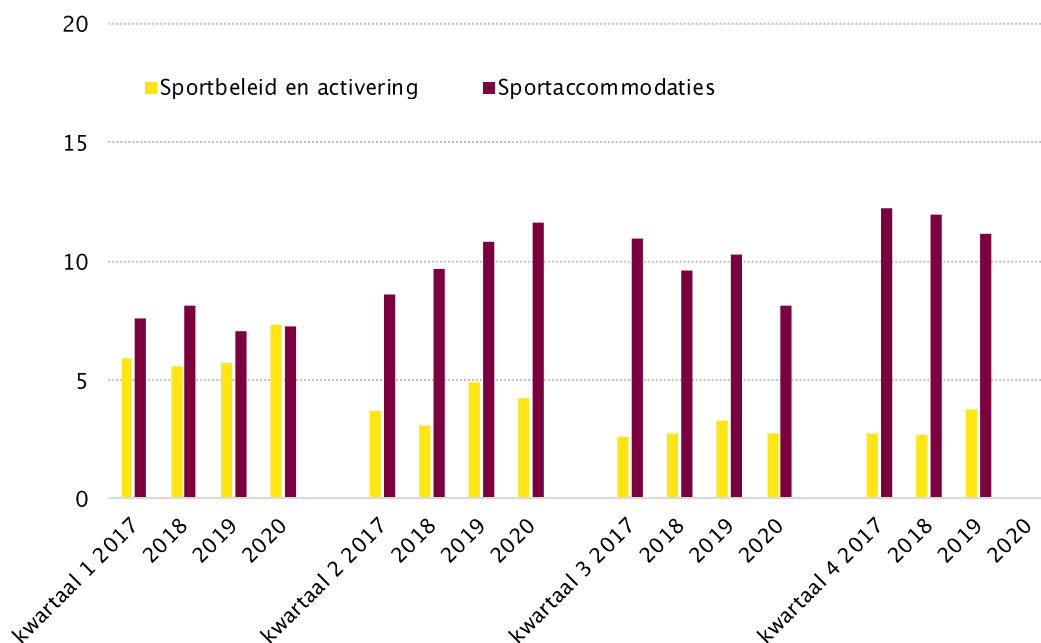
Om een eerste inzicht te krijgen in de (netto) uitgaven van het lopende jaar hebben we deze naar kwartaal weergegeven (figuur 3.1). Tijdens het schrijven van deze rapportage zijn data tot en met het derde kwartaal van 2020 beschikbaar. Uit de figuur blijkt dat de uitgaven per inwoner voor met name de (netto)uitgaven voor sportaccommodaties in het eerste kwartaal wat lager uitvallen. In 2019 werd in het eerste kwartaal 7 euro per inwoner uitgegeven tegen 11 euro in het vierde kwartaal. Dit heeft wellicht te maken met het boeken van de kosten. Soms boeken gemeenten uitgaven voor een komend jaar alvast in het laatste kwartaal. Dit kan bij externe uitgaven maar is minder makkelijk bij loonkosten. Bij sportbeleid en activering is het verschil tussen de kwartalen andersom (voor 2019 in 1^e kwartaal € 6, in 4^e kwartaal € 4 per inwoner).

⁶ Rijksoverheid (2020), zie: <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/coronavirus-financiele-regelingen/documenten/kamerstukken/2020/10/27/kamerbrief-over-aanvullingen-op-steun--en-herstelpakket>

Om eventuele corona-effecten te duiden is het belangrijk om vast te stellen of de (netto)uitgaven voor het tweede kwartaal van 2020 duidelijk afwijken van andere jaren. Immers vanaf dit kwartaal verwachten we mogelijke effecten. Voor het taakveld Sportaccommodaties zien we dat in het tweede kwartaal de uitgaven wat hoger uitvielen en in het derde kwartaal wat lager. Onderliggend zien we dat de uitgaven voor interne exploitatie in het eerste en tweede kwartaal wat lager uitvallen (niet in figuur; zie voor uitleg betekenis begrippen paragraaf 2.4). In het derde kwartaal zien we enig overschot (inkomsten in plaats van uitgaven). De uitgaven voor externe exploitatie blijven meer in lijn met eerdere jaren.

De corona-effecten zijn lastiger te duiden voor de uitgavenpost Sportbeleid en activering (waaronder subsidies aan sportclubs). Dit komt doordat de uitgaven binnen dezelfde kwartalen sterker fluctueren naar jaar. Dit laatste zien we terug in de jaarcijfers (zie tabel 2.1). In 2018 liggen de uitgaven wat lager dan in 2017, maar in 2019 is een wat sterkere groei vastgesteld.

Figuur 3.1 (Netto) uitgaven taakvelden sport naar kwartaal (gemiddelde per inwoner in euro's)

Bron: IV3-data CBS (registraties), 2017–2020. Bewerking: Mulier Instituut.

3.2 Verschillen in inkomsten van gemeenten

In dit rapport bespreken we voornamelijk de netto uitgaven van gemeenten aan sport. Deze netto uitgaven zijn de uitgaven die overblijven nadat de inkomsten een deel gedekt hebben. In 2019 bedroegen de baten uit het taakveld Sportbeleid en activering in totaal ruim 30 miljoen euro en uit het taakveld Sportaccommodaties ruim 400 miljoen euro (tabel 2.1). In deze paragraaf richten we ons op deze baten en laten we zien hoe deze zich ontwikkelen in de tijd. Voor de interpretatie van de baten maken we gebruik van de ‘vertaling’ voor sport van de financiële categorieën volgens bijlage 1 (dit is niet altijd eenduidig).

De baten voor het taakveld Sportaccommodaties zijn in de tijd redelijk stabiel. De opbrengst uit huren is de belangrijkste bate, het aandeel ligt jaarlijks rond de 60 procent (tabel 3.2). In absolute opbrengst stijgt de huurbijdrage vanaf 2017 met meer dan de inflatie. Rond de 20 procent van de baten komt voort uit overige goederen en diensten, zoals de entreegelden van gemeentelijke zwembaden. Wat daarnaast

opvalt is dat inkomensoverdrachten vanuit het Rijk sinds 2019 flink zijn toegenomen (van afgerond 0% in 2017 en 2018 naar 11% in 2019).

Tabel 3.2 Baten taakveld *Sportaccommodaties*, gemeenten (in euro's x 1.000)

	2017 (realisatie)		2018 (realisatie)		2019 (realisatie)	
Totale baten	351.267	100%	338.714	100%	410.867	100%
Huren	207.899	59%	221.960	66%	248.431	60%
Overige goederen en diensten (zoals entreegelden gemeentelijk zwembaden)	72.043	21%	77.861	23%	75.300	18%
Inkomensoverdrachten – Rijk	206	0%	181	0%	44.135	11%
Pachten	5.370	2%	5.460	2%	4.509	1%
Leges en andere rechten	4.595	1%	4.542	1%	3.493	1%
Boekhoudkundige verschuivingen in baten	46.739	13%	11.214	3%	17.275	4%
Overige baten	14.415	4%	17.496	5%	17.724	4%

Bron: IV3-data CBS (registraties), 2017–2019. Bewerking: Mulier Instituut.

De baten voor Sportbeleid en activering zijn tussen 2017 en 2019 jaarlijks gestegen (niet in tabel). Binnen deze baten zijn de nodige verschuivingen zichtbaar. De categorie overige goederen en diensten heeft in 2017, 2018 en 2019 het grootste aandeel binnen de totale baten voor Sportbeleid en activering, maar dit aandeel neemt met de jaren af. Voor het taakveld Sportbeleid en activering is het helaas niet helemaal duidelijk welke baten precies onder de categorie overige goederen en diensten vallen, wat de interpretatie compliceert. Opmerkelijk is het aandeel van baten uit huren. In 2017 en 2018 lag dit aandeel op respectievelijk 27 en 26 procent. In 2019 viel dit aandeel terug naar 9 procent. Daartegenover staat dat het aandeel van inkomensoverdrachten vanuit het Rijk en gemeenten tot 2019 verwaarloosbaar waren, maar in 2019 samen 37 procent van de baten uitmaken. Een duidelijke verklaring voor deze verschuivingen ontbreekt vooralsnog. Wat wel uit de data blijkt is dat de baten voor Sportbeleid en activering uit huren en inkomensoverdrachten vanuit het Rijk en gemeenten in 2019 vooral bepaald worden door enkele gemeenten met hoge uitgaven/inkomsten (niet in tabel).

Regeling specifieke uitkering stimulering sport (SPUK)

Een verklaring voor de toename van inkomensoverdrachten door het Rijk (zie tabel 3.2) kunnen we vinden in de nieuwe regeling voor het verrekenen van de btw. Het is sinds 1 januari 2019 niet meer mogelijk voor sportinvesteringen door gemeenten, sportverenigingen en sportstichtingen de btw te verrekenen. Als compensatie is de Regeling specifieke uitkering stimulering sport (SPUK)⁷ in het leven geroepen. De SPUK is met name bedoeld om de ontwikkeling, exploitatie en instandhouding van sportaccommodaties en de aanschaf sportmaterialen van gemeenten te stimuleren (voor de aanbieders is er een andere regeling). De regeling subsidieert maximaal 17,5 procent van de bestedingen. Voor 2019 dienden 346 gemeenten een aanvraag in voor in totaal 227 miljoen euro (Hoekman, Ruikes & Davids, 2019). Het beschikbare budget voor de SPUK was echter 185 miljoen euro⁸ (€42 miljoen minder dan aangevraagd). Hierdoor werd

⁷ Dienst Uitvoering Subsidies aan Instellingen (DUS-I), zie: <https://www.dus-i.nl/subsidies/specifieke-uitkering-sport>

⁸ Het budget was in eerste instantie vastgesteld op 152 miljoen euro. Deze is later door VWS verhoogd naar 185 miljoen euro (Hoekman, Ruikes & Davids, 2019).

uiteindelijk naar rato 81 procent van de aangevraagde bedragen uitgekeerd. Voor 2020 hebben 348 gemeenten een aanvraag ingediend voor in totaal 235 miljoen euro (Hoekman, Ruikes, Schots & Brus, 2020). Het beschikbare budget van de SPUK sport was voor 2020 vastgesteld op 188 miljoen euro. Dit betekent dat uiteindelijk naar rato 80 procent wordt uitgekeerd.

De regeling zorgt dus voor gemeentelijke inkomsten van het Rijk. Het is echter de vraag of deze stroom binnen de IV3 registratie van het taakveld Sportaccommodaties te zien is. Zoals besproken (zie tabel 3.2) zijn in 2019 de inkomensoverdrachten vanuit het Rijk flink gestegen ten opzichte van de voorafgaande jaren. Echter bedragen deze baten in 2019 44 miljoen euro terwijl voor de SPUK 227 miljoen euro is aangevraagd en 185 miljoen is uitgekeerd. Tevens is in de gegevens te zien dat niet alle gemeenten baten registreren op inkomensoverdrachten van het Rijk, terwijl nagenoeg alle gemeenten de SPUK hebben aangevraagd. Het is daarom waarschijnlijk dat de SPUK gelden binnen de IV3 registratie niet of slechts deels in het taakveld Sportaccommodaties te zien zijn.

3.3 Opvatting bevolking over sportuitgaven van gemeenten

De betrokkenheid van de bevolking bij sportfaciliteiten uit zich dikwijls in protesten als een gemeente bijvoorbeeld een zwembad wil sluiten. Dit beeld zien we duidelijk terug bij de opvattingen van de (volwassen) bevolking over de gemeentelijke ondersteuning van sport- en beweegvoorzieningen (tabel 3.4). In 2018 vond 88 procent het (zeer) belangrijk dat de gemeente geld uitgeeft om sportdeelname te stimuleren. Opmerkelijk is dat mensen die het minder belangrijk vinden vaker in gemeenten wonen waar in 2019 iets meer aan Sportbeleid en activering is uitgegeven. De ondersteuning van sportclubs vindt de Nederlandse bevolking ook (zeer) belangrijk (87%). Mensen die deze uitspraak niet onderschrijven wonen vaker in gemeenten die meer geld uitgeven aan Sportaccommodaties. Drie uitspraken betreffen de keuzemogelijkheden voor sport en recreatief bewegen. Van de bevolking vindt 85 procent dat er voldoende accommodaties zijn, 82 procent kan kiezen uit verschillende sporten in de buurt en maar liefst 90 procent is tevreden over de mogelijkheden om te wandelen en fietsen in de buurt. Tot slot vindt 90 procent de bereikbaarheid van de sportfaciliteiten (zeer) goed.

Tabel 3.4 Opvattingen beleid gemeenten over sport en recreatief bewegen, bevolking 18 jaar en ouder, in 2012 en 2018/2019 (in procenten)

	November–december 2012 (n=2.572)	November 2018–maart 2019 (n=2.816)
<i>% (zeer) belangrijk:</i>		
dat uw gemeente geld uitgeeft om sportbeoefening te stimuleren	87	88
dat uw gemeente sportclubs ondersteunt door sportaccommodaties te beheren en te onderhouden	85	87
<i>% (zeer) mee eens:</i>		
In mijn omgeving zijn voldoende sportaccommodaties aanwezig.	86	85
Ik heb voldoende keuze uit verschillende sporten in mijn buurt.	85	82
In mijn buurt zijn voldoende wandel- of fietspaden of andere openbare plekken om te bewegen.	90	90
<i>% (zeer) goed:</i>		
Hoe is de algemene bereikbaarheid van de sportaccommodaties in uw buurt?	91	90

Bron: Vrijtijdsomnibus SCP/CBS, 2012 en 2018. Bewerking: Mulier Instituut.

Verschuivingen van de opvattingen in de tijd zien we vrijwel niet. Ondanks de verschillen naar de gemeentelijke sportuitgaven die we hiervoor bespraken, is er zo goed als geen relatie tussen de opvattingen van de bevolking en de uitgaven (Pearson correlatie 0,01; niet in tabel).

Hoewel de relatie met de opvattingen van de burgers en de uitgaven aan sport in hun woongemeente beperkt is, mochten we wellicht verschillen naar omvang van de gemeenten verwachten. Maar ook naar gemeenteomvang is er geen verband met de opvattingen.

3.4 Validiteit IV3-registraties bij vergelijking tussen gemeenten

Validiteit IV3-data in het algemeen

Het CBS stelt de IV3 data in een vroegtijdig stadium beschikbaar. Voor haar eigen statistieken voert zij controles uit en stelt bij onduidelijkheden vragen aan de gemeenten. Hierdoor ontstaat een gecorrigeerd IV3-bestand dat zij niet opnieuw publiceren. Ongeveer een jaar na het ter beschikking komen van de data publiceert het CBS de uitkomsten op Statline. Over 2013 bleek de correctie tot 4 procent lagere uitgaven voor de gemeenten als geheel te leiden (zie bijlage 1). Dit heeft dit ook gevolgen voor de (netto) uitgaven voor sport (wel beperkt, <1% verschil). Impliciet veronderstellen we dat het effect van de CBS correcties voor elk rapportagejaar vergelijkbaar is. Met 355 gemeenten middelen veel ‘fouten’ op landelijk niveau zich uit. We willen geen jaar wachten maar zijn ons wel bewust van de valkuilen van het gebruik van IV3-data zonder de validering door het CBS.

Vergelijking van dataregistratie tussen gemeenten

De vraag is of een vergelijking tussen individuele gemeenten mogelijk is met de (ongecorrigeerde) data. We richten ons op verschillen die ontstaan vanwege andere keuzes bij het invullen van de IV3-informatie bij de exploitatie van accommodaties. Naar dit aspect hebben we twee analyses uitgevoerd door de opgaven van de gemeenten te bespreken met de verantwoordelijke ambtenaren. We laten de namen van onderzochte gemeenten weg.

In de eerste analyse vergeleken we zes gemeenten die gebruik maken van een extern verzelfstandigd sportbedrijf. Een dergelijk sportbedrijf krijgt jaarlijks een vergoeding van een gemeente voor het uitvoeren van het sportbeleid en/of de exploitatie van (een deel van de) sportaccommodaties. Uit de vergelijking tussen de zes gemeenten blijkt dat de vergoedingen voor de sportbedrijven niet altijd op dezelfde post terecht komen in de IV3 registratie. Zelfs niet op hetzelfde taakveld. Dit kan voorkomen als een sportbedrijf voor beide taakvelden activiteiten verricht. Dan kiest de gemeente een taakveld in de IV3-registratie. Drie gemeenten boekten deze kosten onder Sportbeleid en activering (categorie 3.8 - Overige goederen en diensten; zie bijlage 2). Twee andere gemeenten schreven de vergoeding voor een sportbedrijf juist weg op Sportaccommodaties. Hierbij koos één gemeente een jaar voor 4.2-Subsidies en de andere twee jaar voor 4.3.3-Inkomenoverdracht-gemeenschappelijke regelingen. De andere gemeente zette de vergoeding onder 4.3.6-Inkomenoverdracht-ov overheden. De zesde gemeente schreef de vergoeding voor het sportbedrijf in 2017 en 2018 onder Sportaccommodaties en in 2019 onder Sportbeleid en activering. Elke jaar viel het bij deze gemeente onder een andere categorie (4.3.6, 4.3.4 en 4.3.8). De vergoeding voor een extern verzelfstandigd sportbedrijf lijkt dus op verschillende manieren te registreren.

Uit de tweede analyse kwam naar voren dat de sportuitgaven in een gemeente ongeveer gelijkelijk verdeeld waren over de taakvelden Sportbeleid en activering en Sportaccommodaties. Landelijk zien we echter dat 72 procent van de uitgaven voor het taakveld Sportaccommodaties bestemd is. Bij navraag bleek dat de exploitatievergoeding voor een stichting die verantwoordelijk is voor sporthallen en een zwembad werd gezien als een stimuleringsubsidie. Hierdoor viel deze onder Sportbeleid en activering in plaats van onder Sportaccommodaties. Als voor Sportaccommodaties was gekozen zou de verhouding tussen de taakvelden meer het landelijke beeld volgen.

Uit de twee analyses blijkt dat gemeenten niet zondermeer zijn te vergelijken zonder kennis van de lokale situatie. Dit los van de eventuele codeerfouten bij het invullen van de IV3-opgaven of de boekhoudkundige keuzes die gemeenten maken. Voor de cultuursector onderzochten van der Holst en Wilmink (2018) de IV3-opgaven over 2017. Ook zij constateren dat gemeenten gedwongen zijn voor een specifiek taakveld te kiezen terwijl de kosten bij meerdere taakvelden onder te brengen zijn.

4. Conclusies

In dit zesde rapport van de Monitor sportuitgaven gemeenten hebben we een algemeen overzicht van de (netto) sportuitgaven gegeven. Vervolgens hebben we de verschillen in de uitgaven tussen de gemeenten laten zien. Daarnaast hebben we aandacht besteed aan de mogelijke gevolgen van de coronapandemie zover we deze momenteel kunnen overzien, de inkomsten uit sport voor de gemeenten en de opvattingen van de bevolking over de sportuitgaven van gemeenten.

In 2019 hebben de gemeenten (netto) 1,1 miljard euro aan sport uitgegeven. Dit betreft 1,7 procent van alle uitgaven van de gemeenten. De (netto) uitgaven aan het taakveld Sportaccommodaties maken 72 procent van de sportuitgaven uit. De resterende 28 procent van de uitgaven heeft betrekking op het taakveld Sportbeleid en activering. Per Nederlander wordt door gemeenten 65 euro aan sport uitgegeven. Voor Sportbeleid en activering gaat het om 18 euro en voor Sportaccommodaties om 47 euro. Per saldo geven de gemeenten in 2019 2,8 procent meer uit aan sport dan in 2018. Maar als we rekening houden met de inflatie (2,6%) en de bevolkingsgroei dan verdwijnt deze groei geheel. We zien dat de investeringen door de gemeenten op peil blijven. Dit ondanks de verplichting voor gemeenten om vanaf begin 2019 BTW af te dragen op de investeringen voor sport(accommodaties).

Covid-19

Hoewel dit rapport over de (netto) bestedingen van gemeenten aan sport in 2019 gaat, ontkomen we niet aan de gevolgen van de covid-19-pandemie die in het voorjaar van 2020 uitbrak en in het najaar van 2020 een opleving kende. De Rijksoverheid heeft een compensatieregeling ingesteld om de gevolgen voor de sportverenigingen te compenseren. Als onderdeel hiervan kunnen gemeenten de huren voor verenigingen kwijtschelden voor de periode 1 maart tot 1 juni 2020 en krijgen zij een compensatie van het Rijk. Gemeenten krijgen deze compensatie echter pas op een later moment. Doordat zij hun sportclubs al hebben gecompenseerd, teren de gemeenten tijdelijk in op hun sportbudget. In het eerste halfjaar van 2020 zorgt dit voor een toename van de netto lasten voor gemeenten aan sport van ruim 30 miljoen euro. Conclusies over de gevolgen voor de gemeentelijke uitgaven voor sport op de lange termijn zijn vooralsnog niet te trekken.

Analyse sportinkomsten

In 2019 bedragen de baten uit het taakveld Sportbeleid en activering in totaal ruim 30 miljoen euro en uit het taakveld Sportaccommodaties ruim 400 miljoen euro. De belangrijkste bate voor sportaccommodaties, de huuropbrengsten, zijn sinds 2017 gestegen en een andere belangrijke bate, de inkomsten uit overige goederen en diensten, blijven stabiel. Voor het taakveld sportbeleid en activering stijgen deze baten tussen 2017 en 2019.

Steun bevolking sportuitgaven gemeenten

De steun van de bevolking voor de sportuitgaven blijft hoog, ook onder niet-sporters. De uitgaven van de gemeenten betreffen voornamelijk de sportaccommodaties en de sportverenigingen die daar gebruik van maken.

Interpretatie registraties gemeentelijke sportuitgaven

De gegevens waar we voor dit rapport gebruik van maken zijn registraties. Dit wil echter niet zeggen dat deze eenduidig zijn te interpreteren of dat de effecten van diverse regelingen uit de gegevens zijn af te leiden (zoals BCR, COVID-19 maatregelen en SPUK). We hebben vastgesteld dat gemeenten bijvoorbeeld multifunctionele voorzieningen aan één specifiek taakveld toekennen. Voor het volgende rapport willen we via het CBS en verder onderzoek onder gemeenten meer kennis verzamelen over de interpretatie van de gegevens.

Referenties

Bakker, S. & Werff, H. van der (2013). *Beleid, eigendom, beheer en exploitatie*. In: H. van der Werff & K. Breedveld (red.). *Zwemmen in Nederland. De zwemsport in al zijn facetten nader belicht*. (p.182-200). Utrecht/Nieuwegein: Mulier Instituut/Arko Sports Media.

Dool, R. van den (2017). *Ontwikkeling sportdeelname naar sporttakken* (factsheet 2017/14). Utrecht: Mulier Instituut.

Dool, R. van den & Hoekman, R. (2017). *Gemeentelijke uitgaven aan sport. Een overzicht van de ontwikkelingen (2010-2016)*. Utrecht: Mulier Instituut.

Dool, R. van den & Hoekman, R. (2018). *Gemeentelijke uitgaven aan sport. Een overzicht van de ontwikkelingen (2010-2017)*. Utrecht: Mulier Instituut.

Dool, R. van den (2018). *Monitor sportuitgaven gemeenten: een overzicht van de uitgaven in 2017*. Utrecht: Mulier Instituut.

Dool, R. van den & Eldert P. van (2019). *Monitor sportuitgaven gemeenten 2018: een overzicht van de uitgaven in 2018 en de uitbesteding van sporttaken*. Utrecht: Mulier Instituut.

Hoeymakers, R. & Hoekman, R. (2018). *Sport en GR2018: burgers over lokale sportstandpunten en sportbeleid* (factsheet 2018/2). Utrecht: Mulier Instituut.

Hoekman, R. & Reitsma, M. (2018). *Sport in collegeprogramma's 2018: samen, duurzaam en gezond*. Utrecht: Mulier Instituut.

Hoekman, R. & Dool, R. van den (2015). *Gemeentelijke uitgaven aan sport. Een overzicht van de ontwikkelingen (2010-2015)*. Utrecht: Mulier Instituut.

Hoekman, R. & Maat, K. van der (2017). *Monitor Lokaal Sportbeleid 2016: faciliteren, activeren en inspireren*. Utrecht: Mulier Instituut.

Hoekman, R., Ruikes, D. & Davids, A. (red.) (2019). *Jaarrapport duurzame sportinfrastructuur 2019*. Utrecht: Mulier Instituut.

Hoekman, R., Ruikes, D., Schots, M. & Brus, J. (2020). *Jaarrapport duurzame sportinfrastructuur 2020*. Utrecht: Mulier Instituut.

Holst, R. van der & Wilink, H. (2018). *Rapportage onderzoek detaillering cultuurlasten gemeenten en provincies, jaarrekening 2017*. Den Haag: Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS).

KMPG (2019). *Brancherapport Sport*. Amstelveen: KMPG.

Poel, H. van der, Nafzger, P. & Eldert, P. van (red.) (2020). *Monitor Sport en corona II*. Utrecht: Mulier Instituut.

RIVM (2020). *Informatie van de website sport en bewegen in cijfers*. Geraadpleegd op 15 januari 2020, van www.sportenbewegenincijfers.nl/kernindicatoren/sportdeelname-wekelijks

Wezenberg-Hoenderkamp, K. & Hoekman, R. (2016). Sportaccommodaties in de toekomst. In: H. Van der Poel, K. Wezenberg-Hoenderkamp & R. Hoekman (red.). *Sportaccommodaties in Nederland. Kaarten en kengetallen*. (p.312-345). Utrecht/Nieuwegein: Mulier Instituut/Arko Sports Media.

Bijlage 1. Bewerking financiële data gemeenten (IV3)

Gemeenten en andere overheden, zoals provincies en waterschappen, zijn verplicht om hun uitgaven en inkomsten te verantwoorden. Zij vullen daartoe een gestandaardiseerd formulier in. Het Centraal Bureau van de Statistiek verzamelt deze gegevens en stelt deze aan derden voor analyses ter beschikking. De gegevens staan bekend als IV3-data (Informatie voor derden).

Voor deze rapportage gebruiken wij de cijfers van de jaarrekeningen van de gemeenten. Deze komen rond juni beschikbaar na goedkeuring door de gemeenteraad. Begin juli leveren de gemeenten de gegevens in eerste instantie aan. Vervolgens volgt aan het eind van de zomer een tweede gelegenheid om eventuele fouten te corrigeren. Het Mulier Instituut downloadt de gegevens van de tweede ronde. Het CBS biedt de data via een website aan. Naast de jaarrekeningen downloaden we ook de begroting van het lopende jaar. Dit betreft de stand per 14/11 van het voorafgaande jaar.

De gemeenten leveren gegevens voor elk taakveld aan. Voorbeelden van taakvelden zijn: sport, stedenbouw en openbaar bestuur. Binnen deze taakvelden verantwoorden zij vervolgens financiële categorieën zoals subsidies, rente-uitgaven, lonen en inkoop. Bij vrijwel elke categorie worden uitgaven en inkomsten onderscheiden.

Gemeenten leveren soms geen gegevens aan. Per jaar betreft dit slechts enkele gemeenten. Soms hangt het niet aanleveren samen met een fusie met een andere gemeente. Het gevolg is dat het totaalbedrag aan uitgaven marginaal lager uitvalt dan het in werkelijkheid zal zijn. In de loop der tijd zijn gemeenten gefuseerd. De verdwenen gemeenten komen uiteraard niet meer in dit rapport terug in de jaarcijfers van na de fusie. Voor de jaren dat zij nog wel bestonden, tellen deze gemeenten gewoon mee. Nieuwgevormde gemeenten tellen ook mee in de jaarcijfers. Soms gaan kleinere gemeenten op in grotere gemeenten. Hierdoor wijzigen de grotere gemeenten enigszins qua samenstelling.

Het CBS publiceert op Statline informatie uit de IV3-data. Voor zijn publicaties zoekt CBS naar inconsistenties in de data en vraagt bij de gemeenten onduidelijkheden na. Netto heeft dat tot gevolg dat de jaaruitgaven 2 miljard euro lager uitvallen, ofwel 4 procent (voor 2013 62,650 vs 60,356 miljard). Na een eerste correctieronde publiceert CBS in december, na het verslagjaar, de voorlopige cijfers. De definitieve cijfers komen op Statline in december van het jaar erop. Voor sport is het in 2013 gevonden verschil relatief kleiner (< 1%; 1,190 miljard vs. 1,182 miljard). De correcties die het CBS doorvoert, zijn niet voor derden beschikbaar. Daarnaast publiceert het CBS geen gegevens naar gemeenten en nemen zij een groot deel van de taakvelden en financiële categorieën samen waardoor andere samenvoegingen niet meer mogelijk zijn. Mede omdat de definitieve cijfers ruim een jaar later beschikbaar zijn, hebben wij gekozen om de ongecorrigeerde data te publiceren. Dit betekent dat met name op gemeentelijk niveau de uitkomsten minder betrouwbaar zijn. Dit heeft dan vooral betrekking op het aandeel sportuitgaven in de totale uitgaven, aangezien de sportuitgaven zelf nauwelijks door het CBS worden gecorrigeerd.

De cijfers vanaf 2017 (realisatie en begroting) zijn door een nieuwe opzet van de verantwoording niet meer goed te vergelijken met de cijfers van de periode 2010-2016 (zie verder bijlage 3).

Bijlage 2. Financiële categorieën

In tabel b2.1 staan de voor sporttaakvelden 5.1 en 5.2 gebruikte categorieën vanaf 2017. Tussen haakjes is aangegeven welke typen sportuitgaven/inkomsten hierbij waarschijnlijk horen. Voor de analyse zijn deze categorieën in enkele hoofdgroepen ingedeeld die voor de rapportage zijn gebruikt. Per 2018 zijn enkele categorieën in een andere hoofdgroep geplaatst (4.3.1 en 7.5). Voorafgaand aan deze tabel geven we weer hoe een specifieke categorie zoals buurtsportcoaches in de IV3 data zijn terug te vinden.

Herkennen van buurtsportcoaches in de gegevens

Niet alle sport gerelateerde uitgaven zijn terug te vinden in de IV3 staten voor sport. Het zou bijvoorbeeld interessant zijn om de uitgaven van de gemeenten voor buurtsportcoaches te kunnen traceren in de IV3 staten. Idealiter zouden deze ondergebracht zijn bij het taakveld *Sportbeleid en activering*. De uitgaven voor buurtsportcoaches zijn hier echter niet terug te vinden. De gemeenten krijgen 40 procent van de kosten voor buurtsportcoaches van het rijk vergoed. Deze geormerkte inkomsten boeken zij op het taakveld *Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds (0.7; daarbinnen op functie 4.3.1 Inkomenoverdracht Rijk)*. Via onder andere salarissen en subsidies besteden de gemeenten deze gelden behalve op de twee taakvelden voor sport, ook op het taakveld onderwijs (4.3; o.a. docenten LO) en cultuur (5.3).

Tabel b2.1 Gebruikte categorieën voor sporttaakvelden 5.1 en 5.2 (L zijn lasten, B baten)

	Sportbeleid en activering (5.1)	Sportaccommodatie (5.2)
1 Salarissen en sociale lasten (in dienst gemeente)	Stimulering/beleid	Exploitatie intern
2. Belastingen		
2.1 Belastingen (L, vooral voor accommodaties)	Stimulering/beleid	Exploitatie intern
2.2.1 Belastingen op producenten (B)	Stimulering/beleid	Overig
2.2.2 Belastingen op huishoudens (B)	Stimulering/beleid	Overig
3 Goederen en diensten		
3.1 Grond (B-L)	Stimulering/beleid	Investing/afschrijving
3.2 Duurzame goederen (B-L, aanschaf sportmateriaal)	Stimulering/beleid	Investing/afschrijving
3.3 Pachten (B-L, baten van grond sportterreinen)	Stimulering/beleid	Exploitatie intern
3.4.1 Sociale uitkeringen in natura (L, marginaal)	Stimulering/beleid	Exploitatie intern
3.4.2 Eigen bijdragen en verhaal sociale uitkeringen in natura (B, marginaal)	Stimulering/beleid	Exploitatie intern
3.5.1 Ingeleend personeel (L, personeel tijdelijk inhuren)	Stimulering/beleid	Exploitatie intern
3.5.2 Uitgeleend personeel (B)	Stimulering/beleid	Exploitatie intern
3.6 Huren (B, opbrengst accommodaties)	Stimulering/beleid	Exploitatie intern
3.7 Leges en andere rechten (B, vooral accommodaties)	Stimulering/beleid	Exploitatie intern
3.8 Overige goederen en diensten (L5.1 mogelijk voor Buurtsportcoach; L5.2 uitbesteed onderhoud; B entreegelden)	Stimulering/beleid	Exploitatie intern
4 Overdrachten		
4.1.1 Sociale uitkeringen in geld (L, marginaal)	Stimulering/beleid	Exploitatie intern
4.1.2 Verhaal sociale uitkeringen in geld (B, marginaal)	Stimulering/beleid	Exploitatie intern
4.2 Subsidies (L5.1, voor sportverenigingen; L5.2 voor exploitatie door derden zoals stichting)	Subsidie stimulering	Exploitatie extern
4.3.1 Inkomenoverdracht – Rijk (B-L, marginaal)	Uitbesteding sportbeleid	Exploitatie extern
4.3.2 Inkomenoverdracht – gemeenten (B-L; van gemeenten, maar niet als 4.3.3)	Uitbesteding sportbeleid	Exploitatie extern

Vervolg tabel b2.1 – Gebruikte categorieën voor sporttaakvelden 5.1 en 5.2 (L zijn lasten, B baten)

	Sportbeleid & activering (5.1)	Sportaccommodatie (5.2)
4.3.3 Inkomensoverdracht – gemeenschappelijke regelingen (B–L5.1 regionaal sportbeleid; L5.2 gezamenlijk beheer accommodatie)	Uitbesteding sportbeleid	Exploitatie extern
4.3.4 Inkomensoverdracht – provincies (B–L, marginaal)	Uitbesteding sportbeleid	Exploitatie extern
4.3.5 Inkomensoverdracht – waterschappen (B–L, marginaal)	Uitbesteding sportbeleid	Exploitatie extern
4.3.6 Inkomensoverdracht – ov overheden (B–L5.1 uitvoering stimulering door sportstichtingen)	Uitbesteding sportbeleid	Exploitatie extern
4.3.7 Inkomensoverdracht – Europese Unie (B–L, voor 5.2)	Uitbesteding sportbeleid	Subsidie clubs
4.3.8 Inkomensoverdracht – overig instellingen en personen (L5.1 reductie sportkosten individuen, L5.2 subsidie voor exploitatie accommodaties door clubs; B eigen bijdrage)	Subsidie stimulering	Subsidie clubs
4.3.9 Inkomensoverdracht – onverdeeld (B–L, marginaal)	Overig	Overig
4.4.1 Kapitaaloverdracht – Rijk (B–L, marginaal)	Overig	Investering/afschrijving
4.4.2 Kapitaaloverdracht – gemeenten (B–L, marginaal)	Overig	Investering/afschrijving
4.4.3 Kapitaaloverdracht – gemeenschappelijke regelingen (B–L, marginaal)	Overig	Investering/afschrijving
4.4.4 Kapitaaloverdracht – provincies (B–L, marginaal)	Overig	Investering/afschrijving
4.4.5 Kapitaaloverdracht – waterschappen (B–L, marginaal)	Overig	Investering/afschrijving
4.4.6 Kapitaaloverdracht – ov overheden (B–L, marginaal)	Overig	Investering/afschrijving
4.4.7 Kapitaaloverdracht – Europese Unie (B–L, marginaal)	Overig	Investering/afschrijving
4.4.8 Kapitaaloverdracht – overige instellingen en personen (B–L, commerciële sportbeheerder)	Overig	Investering/afschrijving
4.4.9 Kapitaaloverdracht – onverdeeld (B–L, marginaal)	Overig	Investering/afschrijving
5.1 Rente (B–L, relevant voor 5.2)	Overig	Investering/afschrijving
5.2 Dividenden en winsten (B, marginaal)	Overig	Investering/afschrijving
6.1 Financiële transacties (B–L, marginaal)	Overig	Investering/afschrijving
7 Mutaties en afschrijvingen		
7.1 Mutatie reserves (B–L, marginaal)	Overig	Investering/afschrijving
7.2 Mutatie voorzieningen (B–L, marginaal)	Overig	Investering/afschrijving
7.3 Afschrijvingen (L van accommodaties)	Overig	Investering/afschrijving
7.4 Toegerekende reële en bespaarde rente (B–L, voor 5.2)	Overig	Investering/afschrijving
7.5 Overige verrekeningen (B–L, veranderen status activa/passiva)	Overig	Investering/afschrijving

Bijlage 3. Aanpassingen IV3 registratie per 2017

In het IV3 registratiesysteem is de overhead met ingang van 2017 op een andere manier berekend. Dit heeft tot gevolg dat de (netto) uitgaven van de diverse taakvelden zoals sport over het algemeen wat lager uitvallen. Een andere aanpassing betreft de definitie van de twee taakvelden voor sport. Vanaf 2017 is gekozen voor sportstimulering en voor accommodaties. Voor 2017 betrof het onderscheid de vorm van de sport (wel of niet op een veld).

Met enig kunst- en vliegwerk kunnen we de huidige reeks met de reeks 2010-2016 vergelijken. Het uitgangspunt daarbij is dat een groot deel van de kosten voor de lonen en overige verrekeningen die voorheen onder sport geboekt zijn, vanaf 2017 aan de overhead toevalt. Het betreft de loonkosten en het geschatte loonaandeel in de categorie 'Overige verrekeningen van kostenplaatsen'. De schatting voor de laatste categorie is 60 procent (dit is een aanname). Van de som van deze twee categorieën trekken we de loonkosten van 2017 af (de categorie overige verrekening ontbreekt voor 2017). Het bedrag dat overblijft voor de jaren 2010-2016 wordt via de lonen aan sport toegerekend. Het aandeel hiervan in de uitgaven vormt een percentage van circa 5 procent. Het percentage verschilt per jaar, maar we houden 5 procent als voorbeeld aan. Hier komen de bijbehorende overheadskosten aan intermediairverbruik bij. Deze bedragen vormen een kwart van het eerder genoemde percentage. De correctie komt daardoor op 6,3 procent uit ($5 + 1,3$). Voor het effect van de investeringen op de overhead is de verwachting dat deze 0,3 procent correctie vraagt. De totale correctie komt dan op 6,6 procent van de sportuitgaven uit. Aldus ontstaat een gecorrigeerde schatting van de uitgaven aan sport. Door vervolgens de baten op te tellen, komen de netto uitgaven voor de periode 2010-2016 op 88 tot 92 procent van de in eerdere rapporten vermelde bedragen uit.

Bijlage 4. Overzicht gerapporteerde onderwerpen

De specifieke onderwerpen van de rapporten over 2017 en 2018 zijn als volgt:

- Uitbesteden van sportbeleid en activering (van den Dool en van Eldert 2019)
- Uitbesteden van beheer/exploitatie van sportaccommodaties (van den Dool en van Eldert 2019)
- Relatie sportdeelname en sportuitgaven van gemeenten (van den Dool 2018)
- Relatie lidmaatschap sport en de sportuitgaven van gemeenten (van den Dool 2018)

De specifieke onderwerpen van de rapporten over de periode 2010 tot en met 2016 zijn als volgt:

- Fluctuaties uitgaven van jaar op jaar (van den Dool en Hoekman, 2018)
- Relatie sportdeelname en sportuitgaven van gemeenten (van den Dool en Hoekman, 2018)
- Relatie beleid en sportuitgaven van gemeenten (van den Dool en Hoekman, 2017)
- Ontwikkeling sportbudgetten en daadwerkelijke verschuivingen (van den Dool en Hoekman, 2017)
- Verschil begroting en realisatie (van den Dool en Hoekman, 2017)
- Uitgaven gemeenten en relatie met recessiepeiling (Hoekman en van den Dool, 2015)

Mulier Instituut | Sportonderzoek voor beleid en samenleving
Herculesplein 269 | 3584 AA Utrecht | Postbus 85445 | 3508 AK Utrecht
T +31 (0)30 721 02 20 | info@mulierinstituut.nl | www.mulierinstituut.nl